HADİS

AİHL / 10.SINIF

4. ÜNİTE: HADİS ÇEŞİTLERİ

4. Mevzu Hadis

2. Mevzu Hadislere Karşı Alınan Tedbirler

3. Mevzu Hadislerin Yol Açtığı Zararlar

İslam âlimlerinin uydurma sözlere karşı aldıkları en önemli tedbir, nakledilen hadislerin kaynağını sorgulamak olmuştur.

Bu âlimler, bir hadisi rivayet eden kimsenin o hadisi kimden aldığını sormakla yetinmemiş, onların hocalarının isimlerini de söylemelerini istemişlerdir.

Böylece hadislerin isnadlarıyla birlikte zikredilmesi zorunlu hale gelmiştir. Muhaddisler isnada önem vermekle, aslında Resulullah'ın hadislerini korumaya önem vermişlerdir.

Zira isnadlar, hadis metinlerinin Resul-i Ekrem'e hangi yolla ulaştığını ortaya koyan önemli göstergelerdir.

Tabiûn kuşağının büyük âlimlerinden Muhammed b. Sîrîn:
"Bu ilim (hadis ilmi) dindir, dininizi kimden aldığınıza dikkat ediniz." demiştir.

(Ahmed b. Hanbel, Kitabu'l-ilel, C 3, s. 67.)

Hadis âlimlerinin, yalancıların isimlerini ve onların uydurmalarını bir araya toplamaları da mevzu hadislerin belirlenmesinde önemli bir tedbir olmuştur.

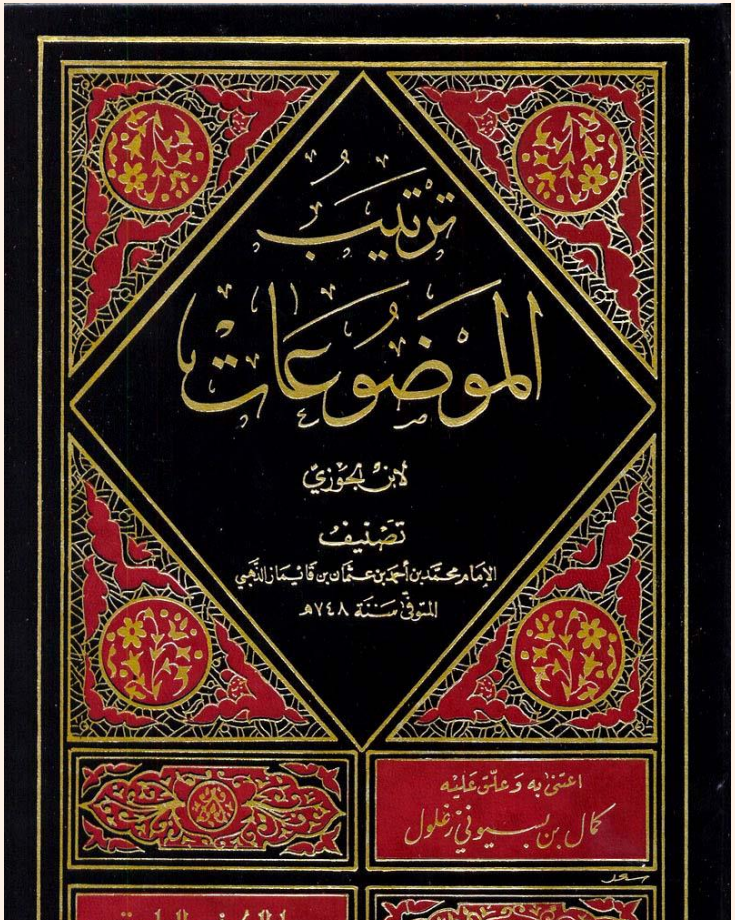

Hatta yalancı ve zayıf ravilerin adlarını ve onların rivayetlerini toplayan pek çok hacimli kitabın yazılmış olması, bu işe ne kadar önem verildiğini gösterir.

Böylece toplum içinde yalancılar ortaya çıkmış, onların uydurma sözleri de insanlar tarafından tanınmıştır.

Hadis âlimlerinin bu tür çalışmalarından biri de halk dilinde meşhur olan hadisleri veya farklı kitaplarda yer alan rivayetleri tek tek incelemeleri ve onları sıhhat açısından değerlendirmeleridir.

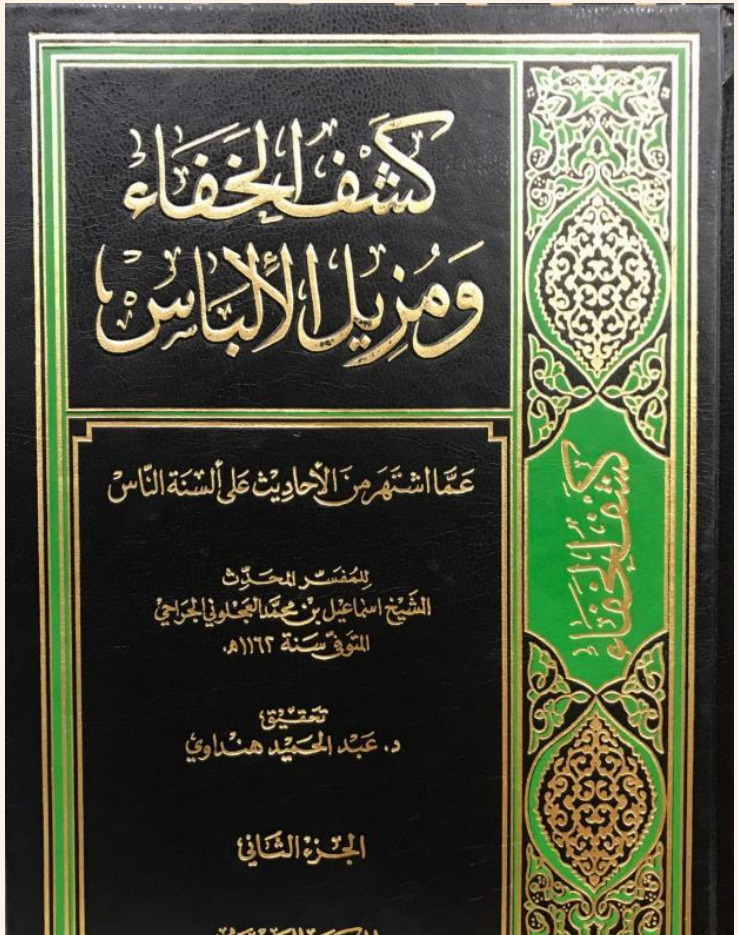

Onlar bu eserlerde doğru olan hadislerle uydurma rivayetleri ayırt etmeye çalışmışlardır.

Bir kitapta yer alan hadislerin sıhhat açısından değerlendirilmesi, günümüz âlimleri tarafından da önem verilen bir çabadır.

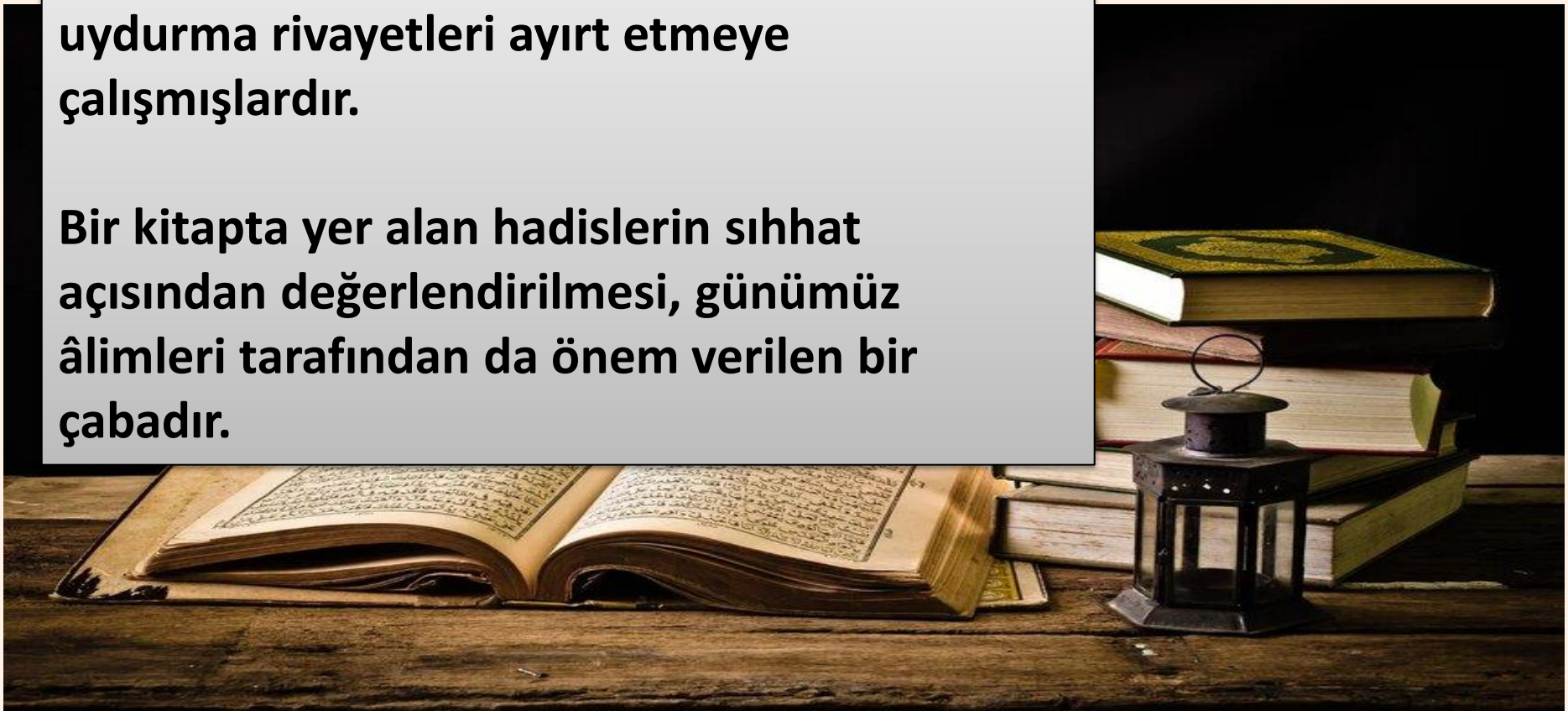

Peygamber adına yalan uydurmak en büyük günahlardan biridir.
Zira Allah'ın Resulü:
"Kim benim adıma yalan uydurursa cehennemdeki yerine hazırlansın." buyurmuştur.

(Buhârî, İlim 38; Müslim, Mukaddime 3.)

Mevzu bir hadisi uydurma olduğunu belirtmeden nakleden kimse de büyük bir günah işlemiş olur. Çünkü o da yalana ortak olmuştur.

Ancak hadisin uydurma olduğunu bilmeden nakletmek böyle değildir.
Bununla birlikte ciddi bir konuda araştırma yapması gerektiği halde yapmadığı için kusur işlemiş olur.

(İsmail L. Çakan, Hadis Usulü, s. 140.)

Meşhur Abbâsî halifesi Harûn er-Reşîd'in huzuruna bir zındık getirilmişti. Halife onun öldürülmesini emretti. Zındık: "Peki! Allah Resulü'nün adına bin hadis uydurdum. Onları ne yapacaksın?" diye sordu. Harun er-Reşid: "Ey zındık herif, sen kendine bak! Abdullah b. Mübarek, Ebu İshâk el-Fezârî gibi âlimler hadisleri inceliyorlar ve uydurmaları tek tek ayıklıyorlar." diye cevap verdi.

(Zehebî, Siyerü A'lami'n-Nübelâ, 8, 542.)

Mevzu Hadislerin Yol Açtığı Zararlar

Hadis uydurmak, hayatımızı Kur'an-Sünnet yerine hurafelerle doldurmaktır.
Başka bir deyişle her uydurma rivayet hayatımızdan sahih bir sünnetin çıkarılması demektir.

Çünkü uydurmalarla meşgul bir zihin veya kalp, Peygamber Efendimizden sahih bir şekilde gelen sünneti uygulamaya sıra bulamayacaktır.

Hadis uydurmak, sonuç itibariyle Allah ve Resulü'ne bir eksiklik nispet etmektir. Çünkü Allah, İslam'ı son din olarak göndermiş, Resul-i Ekrem de sünnetiyle onu hayatına uygulamıştır.

Dinde bir eksiklik yoktur.

O hâlde iyi niyetle bile olsa şu ibadetler yapıldığında şu kadar sevap alırsın şeklindeki uydurmalar, her şeyden önce Allah'ın bir şeyleri eksik bıraktığını düşünmek anlamına gelir ki bu da Allah'a ve Resulü'ne iftira etmek demektir.

Hadis uydurmak ve uydurulan sözlerin peşinden gitmek toplumsal olarak bölünmek demektir.

Çünkü bu sözleri uyduranlar, Resulullah'ın ağzından kendi grup, ırk ve mezheplerini överken, kendilerinden olmayanları en ağır ifadelerle kötülemişlerdir.

Karşı taraftakiler bu uydurmalara aynı şekilde cevap verince toplumsal barış kaybolmuş, birbirlerine kâfir diyen insanlar türemiştir.

Hadis uydurmak, insanların gözünde İslam'ı kötülemektir.
Çünkü aklın almayacağı, kabul etmeyeceği bir takım sözleri Peygamberimizin sözleri zannederek okumak, hem Müslümanları dininden soğutacak hem de İslam'a girmek isteyenleri bundan vazgeçirecektir.

Bir şeyin sahtesi en çok gerçeğine zarar verir. Uydurma sözlerin İslam toplumuna verdiği en büyük zarar ise Resulullah'ın hadislerine karşı bir güvensizlik ortamı oluşturmasıdır.

Bu yüzden âlimler isnad sistemini kurmak suretiyle uydurma olanlarla olmayanları titiz bir şekilde ayıklamış, yalancıların gayretlerini boşa çıkarmış ve hadislerin güvenli bir şekilde rivayet edilmesi için gayret sarf etmişlerdir.

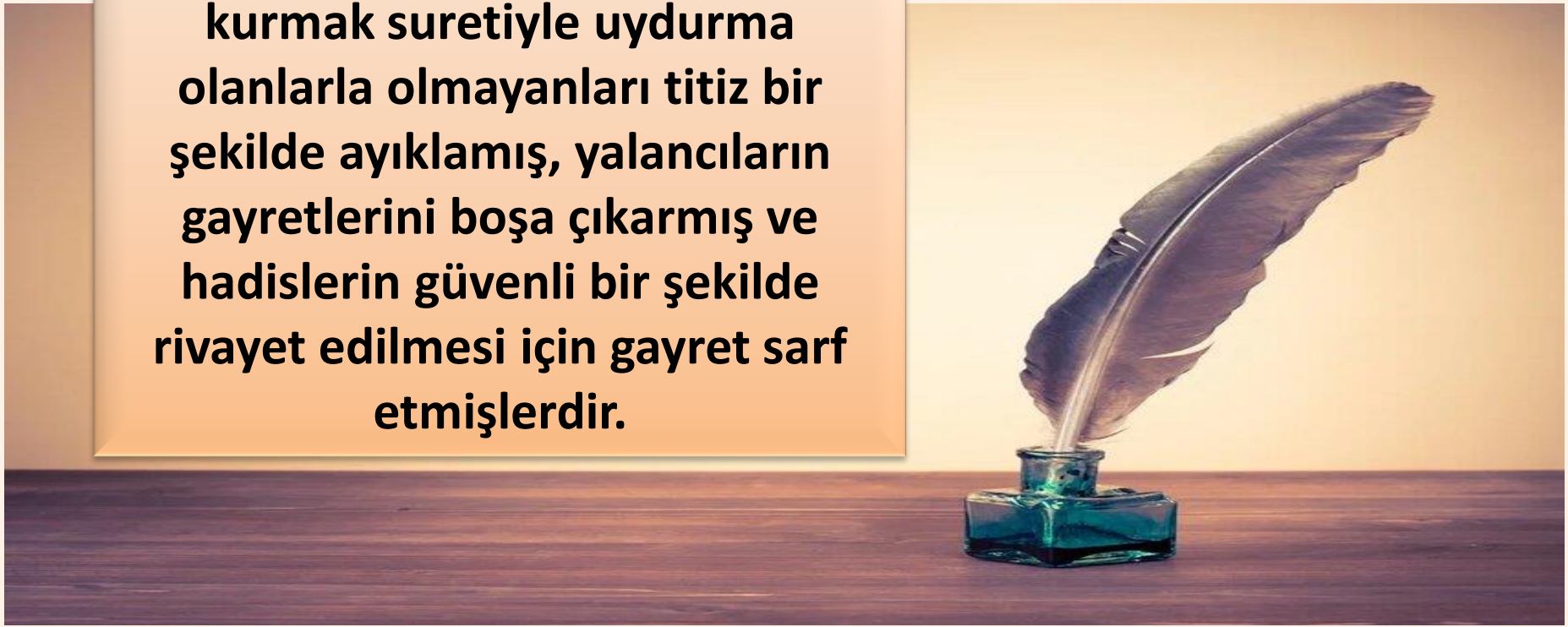

Ne Yapmalıyız?

İyice araştırmadan bir sonuca varmamak gerekir. Zira uydurma bir hadis için “Resulullah böyle söyledi.” demek ne kadar yanlışsa, Resul-i Ekrem’den gelen bir hadisi gerekli araştırmayı yapmadan hemen reddetmek de bir o kadar tehlikelidir.

TEKRAR YAPALIM

Hadisler üç kısma ayrılır:

- Kaynağına Göre
- Ravi Sayısına Göre
- Sıhhat Derecesine Göre

Kaynağına Göre

Peygamber Efendimizin Allah Teâlâ'nın sözü olduğunu belirterek ifade buyurduğu hadislere "Kutsî Hadis" denir.

Kutsî hadise, "İlahî" veya "Rabbânî" hadis de denir.

Kur'an ile kutsî hadis aynı şey değildir. Kutsî hadisleri Kur'an ayetlerinden ayıran temel bir fark vardır. Kur'an hem söz hem de mana olarak Allah kelamı iken, kutsî hadislerde Peygamber Allah'tan aldığı manayı kendi sözleriyle ifade eder.

Kaynağına Göre

Hem lafız hem mana olarak Hz. Peygambere ait olan hadislere Merfû Hadis denir.

Hükmen Merfû Hadisler

Sahabilere nispet edilen söz, fiil ve onaylara (takrirlere) Mevkuf Hadis denir.

Tabiûna nispet edilen söz ve fiillere Maktû Hadis adı verilir.

Kaynağına Göre

Hz. Peygamber, sahabe ve tabiûna nispet edilen rivayetlerin her birine ortak bir kavram olarak “hadis” denmektedir.

Bir hadisin Resul-i Ekrem’den geldiği sabit olunca, o tüm Müslümanlar için bağlayıcıdır ve o hadisin gereği yapılır. İslam’da bu özellik Hz. Peygamber dışında hiç kimse için geçerli değildir.

Ravi Sayısına Göre

Yalan üzere birleşmeleri mümkün olmayan bir topluluğun naklettiği hadislere Mütevatir Hadis denir.

Bir hadis veya bilgi tevâtür seviyesine ulaştığı zaman kesin bilgi ifade eder. Dolayısıyla mütevatir bir bilginin reddedilmesi söz konusu olamaz.

Bir hadisin mütevatir olması için üç şart lazımdır:

a. Ravilerinin yalan üzere birleşmesi mümkün olmamalıdır.
b. Her nesilde aktarılmış olmalıdır.
c. Mütevatir bilgi; görme ve işitme gibi duyulara dayalı bilgidir.

Mütevatir hadisler iki kısma ayrılır:Lafzen- Mânen Mütevatir

Ravi Sayısına Göre

Hadisçilere göre, her nesilde en az üç ravisi olan rivayetlere Meşhur Hadis denir.

Meşhur terimini halk arasında meşhur/yaygın hadislerden de ayırmak gereklidir. Çünkü halk arasında meşhur bir rivayet sahih olabileceği gibi uydurma da olabilir.

Mütevatir şartlarını taşımayan hadisler genel olarak "âhad" ismini alırlar.

"Âhad" kelimesi "bir, tek" anlamına geldiği için çoğu kere "âhad hadis", tek kişinin naklettiği hadis zannedilir ki bu doğru değildir.

Hadis kitaplarında yer alan rivayetlerin büyük çoğunluğu âhad hadislerdir.

Sıhhat Derecesine Göre

Sahih hadis, âlimlerin Resulullah'a ait olduğunu tespit ettikleri hadislerdir.
Bunun tespit edilebilmesi için hadisin isnadı ve metni incelenir.

Bir hadisin sahih olması için şu beş şart gereklidir:

1. İsnadın muttasıl olması
2. Ravilerin adil olması
3. Ravilerin zabt sahibi olması
4. Hadisin şaz olmaması
5. Muallel olmaması

Bütün İslam âlimleri sahih hadislerin fıkıh ve diğer uygulamayla ilgili konularda kaynak olarak kullanılacağını kabul etmişlerdir.
Böyle bir hadisi reddetmek doğru değildir.

Sıhhat Derecesine Göre

Sahih hadisin şartlarını taşımasına rağmen, ravilerden biri zabt bakımından kısmen kusurlu olursa hadis Hasen adını alır.

Hasen hadis de sahih hadis gibi dinen delil olarak kabul edilen güvenilir hadisler kapsamındadır.

Sahih ve hasen hadisin şartlarını taşımayan hadislere Zayıf denir.

Hadisin zayıf olması aslında iki sebepten birine dayalıdır:
Ravinin zayıf olması
Senedin zayıf olması

Zayıf hadis, uydurma hadis demek değildir.
Peygamberimize ait olma olasılığı düşük olan hadistir.

Mevzu hadis,
hadis diye uydurulan sözler hakkında kullanılan bir terimdir.

Hadis uydurmacılığının ortaya çıkışı siyasi, sosyal birçok sebebe dayanır.

İnsanları hadis uydurmaya iten sebepler:

1. Grup Görüşünü Savunma
2. İslam Düşmanlığı
3. İslam'a Hizmet Arzusu
4. Şahsi Çıkar Sağlama Arzusu

İyice araştırmadan bir sonuca varmamak gerekir. Zira uydurma bir hadis için “Resulullah böyle söyledi.” demek ne kadar yanlışsa, Resul-i Ekrem’den gelen bir hadisi gerekli araştırmayı yapmadan hemen reddetmek de bir o kadar tehlikelidir.

Muhaddisler hadis uyduran kişilere ve uydurdukları haberlere karşı büyük bir mücadele vermiş, uydurma rivayetlerle sahih hadisleri ayırt etme konusunda titiz ölçüler ve yöntemler geliştirmişlerdir.

AİHL /10/ HADİS

Hazırlayan
Sibel AKÇA